

Landsomfattende tilsyn etter folkehelseloven 2024

Tilsyn med kommunenes langsiktige og systematiske arbeid for å fremme god psykisk helse hos barn og unge.

Synva Nesheim Hasseleid
Helse- og sosialavdelingen

Statsforvalteren i Agder

16.02.2024

Bakgrunnsinformasjon

- Lov om folkehelsearbeid 2012
- Plikter kommunene bl.a. til å ha et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid
- Plikter også Statens helsetilsyn til å gjennomføre tilsyn etter loven.
- Har vært gjennomført to landsomfattende tilsyn i henholdsvis 2014 og 2019.
- Statens helsetilsyn bestemmer tema og metode, Statsforvalterne gjennomfører tilsynet.

Kort gjennomgang av:

- Tema (Hva)
- Hvorfor (Hensikt, formål)
- Hvordan (Metode)
- Tilsyn som virkemiddel uten at det konkluderes med lovbrudd eller ikke
- Oppfølging

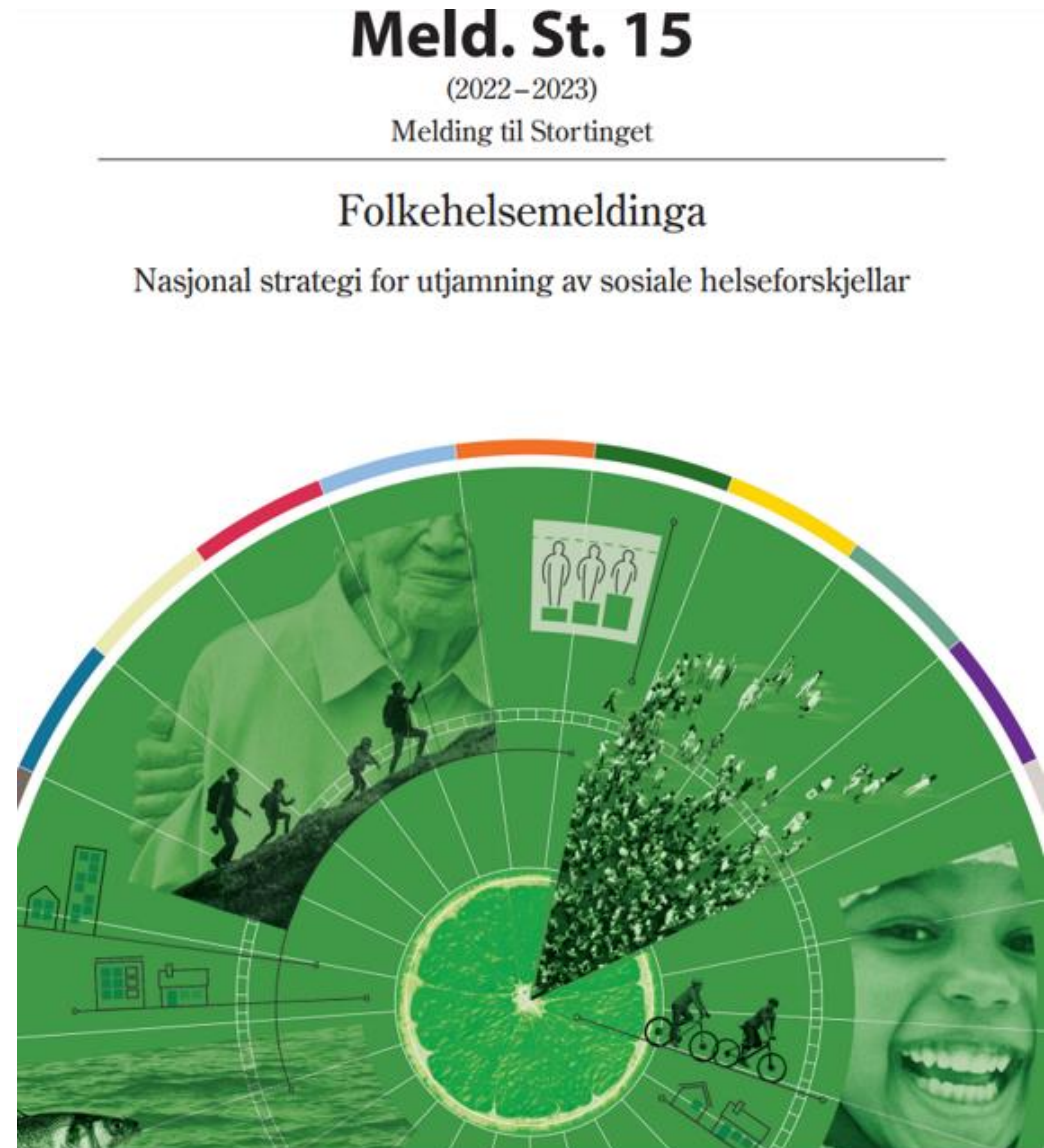
Det vises også til orienteringsbrev sendt fra Statens helsetilsyn til samtlige kommuner 30.10.2023 om samme.

Tema

- Det vi ønsker å få belyst er hvordan kommunene ivaretar det langsiktige og systematiske arbeidet for å fremme god psykisk helse hos barn og unge gjennom folkehelselovens paragrafer
 - §5 om oversiktsdokument
 - §6 om mål og planlegging
 - §7 om tiltak
 - §30 om oppfølging og evaluering (internkontroll)

Hvorfor ble temaet valgt?

- Psykisk uhelse er en stor folkehelseutfordring
- Styrke psykisk helse er et av de viktigste satsningsområdene i Folkehelsemeldinga 2022-2023.
- Å sette fokus på temaet vil understøtte regjeringens mål om å forsterke innsatsen for å forebygge psykiske lidelser og utjevne sosiale helseforskjeller.
- Tidlig innsats (barn og unge) et viktig folkehelseprinsipp og viktig i et bærekraftsperspektiv!

Helsefremmende vs forebyggende arbeid:

Helsefremmende:

- WHO's definisjon: «den prosess som gjør folk i stand til å bedre og bevare sin helse».
- Handler om rammene vi vokser opp og lever i, og hvordan samfunnet legger til rette for en sunn utvikling av både fysisk og psykisk helse.
- Disse forholdene utvikles og drives hovedsakelig av andre sektorer enn helse.
- Bl.a. trygge familier og boforhold, gode og inkluderende nærmiljøer, gode barnehager og skoler, tilgang på natur og friluft, fritidsaktiviteter m.m.
- Universelle tiltak.

Forebyggende:

- Identifisere, oppdage tegn på negativ utvikling og helseproblemer tidlig
- Fjerne faktorer og rette forhold som har vist seg å medføre helseproblemer
- Tiltak med risikoutsatte som målgruppe.

Hensikt

- Hensikten med tilsynet er å skaffe en landsomfattende oversikt over kommunenes langsiktige og systematiske arbeid for å fremme barn og unges psykiske helse
- Undersøkelsen vil også kunne være en hjelp for kommunene i deres tverrfaglige planarbeid for å fremme barn og unges psykiske helse.
- Hensikten er også å sette fokus på tidlig innsats som en viktig del av folkehelsearbeidet, og for å bidra til et bærekraftig samfunn på sikt.

Hvordan: Tilsynet gjennomføres i tre faser

Fase 1:

- Orienteringsbrev med invitasjon til Teamsmøte
- Teamsmøte (her og nå)
- Digitalt spørreskjema i Quest Back sendes kommunene **15.februar.**
- For mest mulig pålitelig informasjon oppfordrer vi kommunene til at spørreskjema besvares i et samarbeid mellom flere sektorer (helse, oppvekst, plan mfl)
- Kommunen får automatisk kopi av eget svar ved innsendelse, og kan bruke det som grunnlag for selvevaluering og internt forbedringsarbeid

Hvordan forts.:

Fase 2:

- På bakgrunn av svarene i spørreskjemaet og ellers kjennskap til kommunene, velges 3 kommuner i hvert fylke ut for samtaler med ledere og ansatte. Hensikten med dybdeintervjuene er å få en bedre forståelse av kommunens arbeid.
- Om mulig vil vi også kontakte representanter for brukergruppen for å intervju dem om temaet. Aktuelt med ungdomsråd.
- De 3 utvalgte kommunene vil få en vurdering av hvordan kommunene ligger an i forhold til kravet i loven i form av en rapport. Rapporten vil ikke konkludere med lovbrudd eller ikke.

Lovlighetskontroll

- Kommunen har stort skjønnsrom og handlingsfrihet i folkehelsearbeidet, særlig når det gjelder hvordan de prioriterer å følge opp identifiserte folkehelseutfordringer.
- Helsetilsynet har tillit til at et tilsyn på dette området – uten å konkludere med lovbrudd eller ikke - vil kunne ha like stor effekt som et ordinært tilsyn.
- Undersøkelsen er like fullt en tilsynsaktivitet og det er ikke frivillig for kommunene å delta.

Hvordan forts.:

Fase 3

- Kommunene bruker resultater fra kartlegging, erfaringer under tilsynsprosessen og rapporten som grunnlag for videre utvikling i folkehelsearbeidet.
- Det utarbeides en nasjonal oppsummeringsrapport av Statens helsetilsyn som legges frem **1. november**.
- Når denne foreligger vil alle kommunene bli invitert til en samling for gjennomgang av rapporten, erfaringsutveksling kommuner i mellom, og tanker om hvordan arbeidet for en god folkehelse og det helsefremmende arbeidet, kan styrkes videre.

Kommunen arbeider systematisk med folkehelsen når den:

Utarbeider et oversiktsdokument som revideres hvert 4. år

Fastsetter mål og strategier for folkehelsearbeidet

Prioriterer hvilke utfordringer som følges opp i planlegging etter plan- og bygningsloven, og som er grunnlag for tiltak

Iverksetter egnede tiltak (kortsiktige og langsiktige)

Evaluerer sitt folkehelsearbeid og følger opp punktene 1-4 på nytt hvert 4.år.

Spørreundersøkelsen – temaer

22 spørsmål - inndelt i fem
deler:

Opplysninger om
kommunen/bydelen

Om oversikten over
folkehelseutfordringene, jf.
§ 5

Om mål, strategier og
planarbeidet med
folkehelsen, jf. § 6

Om identifiserte
utfordringer følges opp
med tiltak, jf. § 7

Om evaluering og
internkontroll av
folkehelsearbeidet, jf. § 30